

*Гоч Роман Андрійович,
аспірант,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Науковий керівник:
Момотюк Людмила Євгенівна,
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

СТАНОВЛЕННЯ Ф'ЮЧЕРСНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Ринок ф'ючерсних контрактів в Україні знаходиться на стадії становлення. Основними причинами цього є нерозвиненість законодавчої бази, заборона використання ф'ючерсних контрактів для інститутів спільного інвестування. В розвинутих країнах левову частку контрактів, базовим активом яких є цінні папери, валюта та індекси, купують саме інвестиційні фонди.

Відповідно до річного звіту Національної комісії з цінних паперів та фондових ринків, на початок 2016 року кількість випусків деривативів, що перебувають в обігу на фондовому ринку, становила 343 шт., з них допущено до торгів на фондових біржах 71,14%. Протягом останніх п'яти років деривативи були допущені до торгівлі на фондових біржах за категорією позалістингових цінних паперів. На кінець 2016 року в структурі біржового списку у розрізі фондових бірж за кількістю деривативів провідна роль належить Українській біржі – 190 деривативів. Ринок деривативів упродовж останніх трьох років скорочується. За підсумком 2016 року обсяг торгів деривативами становив 5,87 млрд. грн. [1].

Також потрібно відмітити, що частка обсягу торгів деривативами на біржовому ринку України на кінець 2016 року становила 99,32%, решта 0,68% припадає на інші фінансові інструменти. Якщо розглядати торги за видами ринків, то всі операції здійснювалися в секції строкового ринку. Найбільший обсяг торгів деривативами зафіксовано у квітні 2015 року – 705,75 млн. грн. В загальній структурі обсягів торгів на ринку цінних паперів частка обсягу торгів деривативами становила 0,27% від сукупного обсягу торгів. Перелік деривативів, які у 2016 році користувалися попитом на біржовому ринку, наведено в таблиці.

Проаналізувавши деривативи, які у 2016 році користуються попитом на біржовому ринку, можна зробити висновок, що ф'ючерсні контракти займають найбільш вагому нішу серед усіх деривативів на строковому ринку України.

10 деривативів, які користувалися найбільшим попитом на біржовому ринку (за обсягом виконаних біржових контрактів) у 2016 р.

№	Найменування емітента	Вид фінансового інструменту	Кількість біржових контрактів, шт.	Обсяг виконаних біржових контрактів на організаторах торгівлі, млн грн	Частка у загальному обсязі виконаних біржових контрактів на організаторах торгівлі, %
1	2	3	4	5	6
1	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (валюти)	3 996	542,67	9,32%
2	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (валюти)	2 971	423,64	7,27%
3	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (валюти)	1 478	253,33	4,35%
4	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (фондового індексу)	26 618	221,22	3,80%
5	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (фондового індексу)	17 553	126,94	2,18%
6	ПАТ «ФБ «Перспектива»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (процентної ставки)	1 840	102,42	1,76%
7	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (валюти)	558	98,73	1,69%
8	ПАТ «ФБ «Перспектива»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (процентної ставки)	825	91,34	1,57%
9	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (валюти)	753	89,20	1,53%
10	ПАТ «Українська біржа»	Ф'ючерсний контракт без поставки базового активу (процентної ставки)	1 022	86,85	1,49%

Джерело: складено автором на основі [1]

31 березня 2016 року Верховна Рада України прийняла у першому читанні пакет законопроектів щодо регульованих ринків та деривативів за

реєстраційним № 3498 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регульованих ринків та деривативів)», № 3499 «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо регульованих ринків та деривативів)», № 3516 «Про внесення зміни до Митного кодексу України (щодо регульованих ринків та деривативів)», № 3500 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо регульованих ринків та деривативів)» [2]. Основним у пакеті законопроектів є проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регульованих ринків та деривативів)» за реєстраційним № 3498, що вносить зміни до ряду кодексів та Законів України, в тому числі до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» з новою назвою – Закон України «Про ринки капіталу та інші регульовані ринки».

Закон передбачає, що до регульованих ринків належать ринки капіталу, регульований грошовий ринок та регульований товарний ринок. Одним з основних завдань цього закону була уніфікація вимог до всіх вищеназваних регульованих ринків. Ліцензувати всіх операторів регульованих ринків буде Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

На сучасному етапі в Україні інструменти строкового ринку використовуються не в повній мірі. Тому активізація валютних ф'ючерсних операцій повинна забезпечити утримання стабільного курсу і поліпшення стану економіки. На це можна сподіватися у перспективі в разі прийняття законопроектів щодо процедури та функціонування приватних або державних бірж. Тим часом реальні обсяги торгів у фінансовому сегменті можемо прогнозувати тільки тоді, коли до нього будуть допущені банки.

Вважаємо, що слід розробити ефективну модель проведення Національним банком України політики регулювання ф'ючерсних операцій між банками.

Список використаних джерел

1. Річний звіт Національної комісії по цінним паперам та фондовому ринку [Електронний ресурс] / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – 2016. – Режим доступу:

http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1473066406.pdf.

2. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регульованих ринків та деривативів)» № 3498 від 20.11.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.pard.ua/uk/news/4023-ohlyad-osnovnykh-novatsiy-zakonu-shchodo/#sthash.AMyCQ1Y7.dpuf>.